

FEHİM TAŞTEKİN • Rojava: Kürtlerin Zamanı

FEHİM TAŞTEKİN 1972'de Oltu'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Enstitüsü'nde master programına katıldı, bitiremedi. Southampton'da Lewis School of English, Londra'da Evendine College'da İngilizce eğitimi gördü. Gazeteciliğe 1994'te başladı; muhabirlik, editörlük, yöneticilik ve köşe yazarlığı yaptı. Gazetecilik serüveni *Yeni Şafak*, *Son Çağın*, *Yeni Ufuk*, tekrar *Yeni Şafak*, *Tercüman*, *Radikal* ve *Hürriyet* gazeteleriyle 2016'ya kadar devam etti. Kafkasya üzerine haber-analiz merkezi Ajans Kafkas'ın kurucu editörlüğünü yaptı. Kafkasya ile ilgili çalışmalarından dolayı Abhazya Devlet Başkanı Sergey Bagapş tarafından Üstün Hizmet Madalyası (Ahdz Apşa [Şeref Şan] Nişanı) ve Abhazya Cumhuriyeti vatandaşlığı ile onurlandırıldı. Uluslararası analiz sitesi Al Monitor'un yazarları arasında yer aldı. IMC TV'de dış politika programları yaptı. *Suriye: Yıkıl Git, Diren Kal* (İletişim Yayınları) başlıklı kitabı 2015'te yayımlandı. Evli: Akanda ve Hüdalfa'nın babası.

İletişim Yayınları 2375 • Bugünün Kitapları 210

ISBN-13: 978-975-05-2048-8

© 2016 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2016, İstanbul

EDITÖR Kerem Ünüvar

KAPAK Suat Aysu

KAPAK ve *İÇ FOTOĞRAFLAR* Fehim Taştekin

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Melis Oflas

DİZİN Aybars Yanık

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

FEHİM TAŞTEKİN

Rojava: Kürtlerin Zamanı

En büyük dayanađım eřim Nezihe'ye;

Umudumu besleyen çocuklarım Akanda ve Hüdalfa'ya...

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

Neden Kürtlerin Zamanı?	13
MÜTEŞEKKİRİM!	16

GİRİŞ

Rojava Vizesi ve Çardaktan Gümrük Kapısı	19
---	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Kürt Savaşında Bir Milad:

Türkiye'den Kaçış ve Xoybûn (Hoybun)	23
FRANSIZ MANDASI: KÜRTLERE ARKA ÇIK AMA HAKKINI VERME!	30
Cezire (Cizîr) isyanı ve Kürt-Hıristiyan ittifakı.....	32

İKİNCİ BÖLÜM

Bağımsızlık Dönemi: Arap Milliyetçiliğinin Gölgesinde	39
MERKEZİN MUKTEDİR KÜRTLERİ	41
KÜRT SİYASETİ İÇİN İLK TAŞIYICI KOLON: KOMÜNİST PARTİSİ	45
KÜRT SİYASETİNDE KÜRDİLEŞME: SKDP'NİN DOĞUŞU	46
NASIR'IN KÜRTLERE GETİRDİKLERİ	50
SİNEMADA CEZAYİR İÇİN YANAN ÇOCUKLAR!	51
IRAK'IN SURİYE'YE YANSIMALARI	52
KENDİ EVİNDE 'VATANSIZ' VE 'YABANCI' KÜRTLER	52

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Baas Dönemi: Yasaklar ve Yasakları Aşanlar	57
KÜRT KUŞAĞINA KARŞI ARAP KEMERİ	61
NEVRUZ: YASAKLARIN GÖLGESİNDE KÜLTÜREL DİRİLİŞE BİR VESİLE	63
KÜLTÜREL DİRİLİŞ: KÜRTÇE YAYINCILIK.....	65
REJİMİN KÜRTLERİ: ŞEYHLER, SİYASİLER VE BÜROKRATLAR	67
ŞAM'IN KÜRT KARTI	69
SURIYE'DEKİ PKK VE APOCU KUŞAK	72
ÇERÇEVE / ÖCALAN'IN TAKTİKLERİ: LİDER EŞRAFLA, MİLİTANLAR HALKLA	78
PKK'NİN MELELERLE SINAVI.....	80
ÖCALAN'DAN SONRA: ÇÖKÜŞ DERKEN BAŞKA BİR FORMATTA DİRİLİŞ	81

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Beşşar El Esad Dönemi: Açılım ve Geri Dönüş	83
KAMIŞLI'DA İSYAN: FUTBOL KARŞILAŞMASINDAN ÇATIŞMAYA.....	85
MUHAMMED MAŞUK EL HAZNEVİ: BİR ŞEYHİN ÖLÜMÜ VE İSYAN	86
ESAD KÜRTLERE ELİNİ UZATIRKEN... ..	88
49 NOLU KARARNAME: MÜLKİYET DARBESİ	90
SİYASETTE KÜRT YELPAZESİ: REKABETTEN ÇATIŞMAYA.....	91
Şam Baharı'nın gölgesinde.....	94
SÖYLEMDE "BAĞIMSIZ KÜRDİSTAN" YOK, ÖZERKLİK TÜRLÜ TÜRLÜ	98
Aşiret kültürünün esir aldığı partacılık tarzı	100
ARAP MUHALEFETİNİN KÜRTLERİ KEŞFİ VE ÇEKİNCELER	101
ÇERÇEVE / ETKİSİZ BÖLÜNÜMÜŞ PARTİLERDEN ORTAK CEPHELERE	101
WIKILEAKS'E DÜŞEN BELGE: ESAD KÜRTLERİ YOKLADI	102

BEŞİNCİ BÖLÜM

Arap Baharı; Gösteriler, Meydan Kapışmaları ve Silahların Fendi	105
Birliktelik için Kürt Vatansaver Hareketi	106
Kürt bölgelerinde gösteriler sertleşiyor.....	107
MİŞEL TEMMO SUİKASTI	108
BARZANİ'NİN UHDESİNDE BİR CEPHE:	
SURIYE KÜRT ULUSAL KONSEYİ (ENKS).....	110
KÜRTLERİ KİM TEMSİL EDİYOR GERİLİMİ	111
REJİMLE DİYALOG: İSTEMEZ KALSIN	114
ARAP MUHALEFETİ İLE ORTAKLIK ARAYIŞLARI.....	115
İlk müttefik: Demokratik Değişim İçin Ulusal Koordinasyon Kurulu	115
İstanbul merkezli SUK'tan Kürtlere umut yok.....	116

ALTINCI BÖLÜM

PYD'nin Stratejisi: Üçüncü Yol	119
PKK ROJAVA'NIN NERESİNDE?.....	120
PYD'NİN YASLANDIĞI TABAN.....	124
'PYD REJİMİN MAŞASI' TARTIŞMASI.....	126
MÜSLİM: HEM BARZANİ HEM ÖCALAN'A SEMPATİMİZ VARDI.....	129

YEDİNCİ BÖLÜM

Rojava'nın Doğusu: Komünden Meclise	137
Zapatista taktiği.....	137
Kurucu hareket olarak TEV-DEM.....	138
Batı Kürdistan Halk Meclisi.....	138
Komün sistemi: Sıfırdan inşa.....	139
Dil okulları ve Apocu eğitim.....	139
Toplumsal uzlaşa için özel kurumlar.....	140
PYD'NİN SİLAHLI KANADINDAN	
ROJAVA'NIN SAVUNMA GÜCÜNE: YPG-YPJ.....	141
NESRİN ABDULLAH: PKK'LI GERİLLALARA ÖZENİRDİK.....	142
Adı Kürdistan; başörtülü bir kadın komutan.....	144
BARZANİ'DEN HAMLE: ORTAK KÜRT CEPHESİ İÇİN ERBİL ANLAŞMASI.....	145
KÜRT BAŞKANLA KÜRTLERE KUR.....	146
ERBİL MUTABAKATI YENİDEN.....	147
VE OYUN BAŞLIYOR: PYD KONTROLÜ ELE ALIYOR.....	148

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Türkiye'den PYD'ye Karşı Üç Boyutlu Strateji	155
KÜRTLERE MARAKEŞ'TE TÜRKİYE VETOSU.....	158
Müslim: Suriye muhalefeti Davutoğlu'ndan emir almaz.....	159
ROJAVA'YA KARŞI KUMPAS VE VEKÂLET SAVAŞI.....	162
PYD ile ÖSO arasında çatışmadan zorakî ortaklığa.....	165
Kürtler Araplarla savaş istemedi.....	166
EL KAİDE, KÜRTLERE YENİDEN SAVAŞ AÇIYOR.....	168
Türkiye'de YPG alarmı!.....	173
ÖZERKLİĞE DOĞRU KÜRT STRATEJİSİ.....	174
ROJAVA SINAVI: ANKARA PYD İLE TEMASTA.....	175
PYD KARŞITI KÜRTLERİN KOALİSYONLA EVLİLİĞİ.....	178
KÜRT BİRLİĞİ YENİDEN: KDP-S.....	178
ÇERÇEVE / ENKS'DEN AYRILAN ÖMER'E GÖRE ENKS.....	179

DOKUZUNCU BÖLÜM

Herkes Kendi Yoluna: Özerklik Yolunda Kurucu Meclis.....183

MODEL ANAYASA: DEMOKRATİK ÖZERKLİK İÇİN	
TOPLUMSAL SÖZLEŞME.....	186
ORTADOĞU İÇİN BÜYÜK SÜRPRİZ: KANTON SİSTEMİ.....	189
KÜRT HENDEĞİ; KÂH SİPER KÂH MEZAR.....	191
ÇERÇEVE / CEZİRE KANTONU	191
SINIRLARI KALDIRMAKTAN UTANÇ DUVARINA.....	194
SINIRDAN KÜRT ANCAK CANSIZ İSE GEÇEBİLİR!.....	196
ÖSO VE NUSRA'DAN SONRA BU KEZ İŞİD.....	198
ÖSO kurtuluşu Kürtlerde gördü.....	199
İŞİD'in Rojava takıntısı.....	200
İMRALI'DA ROJAVA PAZARLIKLARI.....	203
MECBURİYETTEN ARAP-KÜRT ORTAKLIĞI.....	205
KÜRT DAYANIŞMASI, EZİDİ SÜRGÜNÜ, TÜRKMEN YALNIZLIĞI.....	208

ONUNCU BÖLÜM

PKK Ortadoğu'da Derinlik Kazanırken........213

Mahmur'un acıları İŞİD'le yeniden depreşti.....	214
Takvim 1993'te takılı kalmış.....	215
İŞİD'e karşı özsavunma.....	216
Özyönetim pratiği.....	217
Hipokrat yeminli gerilla!.....	218
Türkmen hattındaki PKK.....	219
GÜNEYİN KÜRTLERİ DE KÜSKÜN.....	220
ÇERÇEVE / BİR SİTEM: TÜRKİYE SADECE SOFRADA DOST	221
KANDİL'DE SAATLER KOBANİ'YE AYARLI.....	224
DUR! REJİMİN ASKERİ VAR.....	236
ALDAR HALİL: BİRLİK İÇİN ÇALIŞTIK OLMADI.....	237
KADININ DEVRİMİ.....	239
ROJAVA EKONOMİSİNİN ANATOMİSİ: BİR TAS ÇORBA.....	240
Abluka Rojava'nın belini büküyor.....	242
YPJ, İŞİD'i İFRİT EDİYOR.....	245
Türkiye'den katılım artıyor.....	246
İŞİD'e rağmen Türkiye'ye güvence.....	248
Kimlikleri gaspedilmişler adına.....	249
CEZİRE'NİN DÜMENİNDE APOCU BİR ARAP ŞEYHİ	
VE BİR KADIN GERİLLA.....	249
Şeyhten Öcalan yorumu: Yolumu buldum.....	252
YPG'NİN ÇEÇEN SAVAŞÇILARI.....	254

ÖCALAN'IN PORTRESİ ALTINDA KADINLARA EĞİTİM	256
EZİDİ ACISI: KADIN VE ÇOCUKLARI TAŞLARIN ALTINA GÖMDÜK	257
KOBANİ'DE DİRENİŞ: BİR EV, BİR CAN, BİR NAMUS!	259
KOBANİ: KÜRTLER ARASINDA DÜŞMANLIKTAN DOSTLUĞA YENİ BİR YOL	262
KÜRTLER "BIJİ OBAMA" DERKEN...	264
KOBANİ'DEN BİR MEKTUP! 93 YIL ÖNCE, 93 YIL SONRA	268
NE AYN'I GÖRDÜM NE ARAB'I! BIRAKIN KOBANİ KALSIN!	269
ROJAVA'DAN TÜRKİYE'YE: ALO SİLODA KİM VAR? ASKER DEĞİLSE...	272

ON BİRİNCİ BÖLÜM

Ezidiler: 73. Katliamın Ardından; Şengal'deki İtibar Savaşı	275
ŞENGAL'DE GECİKEN ZAFER	279
EZİDİ UYANIŞI VE KANTONLA KOPAN KIYAMET	283
ŞENGAL'E KADAR BİNBİR HESAP	287
ELYSEE SARAYI'NDAKİ GERİLLA!	290

ON İKİNCİ BÖLÜM

Tel Ebyad'ı Özgürleştirme Hareketi	295
ERDOĞAN ÖFKELİ: "ETNİK TEMİZLİK YAPILIYOR!"	297
PYD'nin Tel Ebyad için yol haritası	299
Erdoğan'ın hayallerini çökerten hamleler	301
KÜRT KORİDORU SENARYOSU	301
Türkiye'nin müdahale planı	304

ON ÜÇÜNCÜ

Suriye'de Rus Ruleti ve Kürt Denklemi	307
ABD İKİ YAKANIN KÜRTLERİNİ BULUŞTURURKEN	310
PYD kongresinde bir başka hava: Kürtlerin birliği	312
RUSYA'NIN ORTADOĞU'YA DÖNÜŞÜ VE KÜRTLER	314
Moskova'da gerçeğe dönüş, New York'ta hayalci ısrar	317
MATRUŞKA OPERASYONU	318
KAİDE VE DOSTLARINA DOKUNMA!	321
Ahrar'ı parlatma ve Nusra'yı dönüştürme ameliyesi	322
KÜRTLERİN TERCİHİ RUSLAR MI AMERİKALILAR MI?	324
KÜRT DENKLEMİNDE İSRAİL'İN YERİ	327
SURİYE DEMOKRATİK GÜÇLERİ: MASKEDEN FAZLASI	331
Amerikan yardımı karşısında Ankara'nın öfkesi	332
El Hol zaferi ve buharlaşan YPG!	333
TEL EBYAD'DA ORTAK YÖNETİM; ERDOĞAN'DAN TEHDİT, TSK'DEN SALVO	334

Amnesty: Kürtler Etnik Temizlik Yaptı	337
YPG: Tanıklar sahte, ifadeler gerçektışı.....	340
'Arapları temizlemekle suçlanan YPG'nin yüzde 30'u Arap'.....	344
HIRİSTİYANLAR YOL AYRIMINDA	346
Süryani gücünde ayrışma: Sutoro ve Sootoro.....	347
HIRİSTİYANLARLA KÜRTLER ARASINDAKİ GÜVEN SORUNU	349
KÜRT-SÜRYANI BİRLİĞİNİ SARSAN SUİKAST: CİNDÖ'NÜN ÖLÜMÜ	350
Simko Ağa'nın ihaneti tekrarlanırsa.....	354
18 HİRİSTİYAN ÖRGÜTÜNDEN KÜRTLERE KARŞI BİLDİRİ	355
ÇERÇEVE / SALİH MÜSLİM İLE ETNİK TEMİZLİK ÜZERİNE	359
CENEVRE'DE KÜRTLERE OYUN ÜSTÜNE OYUN	360
Suriye için Viyana buluşması.....	361
OBAMA KÜRT BÖLGESİNE GÖZÜNÜ DİKİYOR	362
SUUDİLERİN YOĞURDUĞU HAMUR VE KÜRTLERE KIRMIZI KART	363
TÜRKİYE'NİN RESTİ: YA PYD YA BİZ!	367
SUUDİLERLE KONTRA İŞLER ABD'Yİ KASİYOR	368
CENEVRE'NİN AHI ROJAVA'DAN ÇIKIYOR!	370
FEDERAL SİSTEM: KÜRTLER İDDİAYI BÜYÜTÜYOR	373
Şam'ın federasyon tepkisi ve Kamışlı'da çatışmalar.....	378
TÜRKİYE'NİN KÜRTLERLE UZAKTAN SAVAŞI	380
ÇERÇEVE / KUŞATMA ALTINDAKİ SİĞİNAK: AFRİN	384
CIA'İN DEVRİMCİLERİ, PENTAGON'UN KÜRTLERİNE KARŞI	388
HALİL: "ABD KÜRTLER OLMADAN YAPAMAZ"	390
Kobani: "Azez'e hareket ABD'nin bilgisi dahilinde yapıldı".....	392
KÜRTLERE RUS YARDIMI: İDDİASIZ VE ÖRTÜLÜ	394
İŞİD'E KARŞI KÜRTSÜZ ÇÖZÜM ARAYIŞI	396
Türkiye'nin İŞİD'e karşı ilk hamlesi fiyasko.....	399
ABD'Lİ GENERAL'İN ZİYARETİ VE RAKKA OPERASYONU	402
KIRMIZI ÇİZGİLER ÜZERİNDE KÜRT DANSI: MENBİC OPERASYONU	403
DARBE GİRİŞİMİ, HASEKE SAVAŞI, CERABLUS'A TÜRK ÇIKARMASI	406
Mercidabık'ın 500. yılında Cerablus seferi.....	413
ROJAVA'NIN DİPLOMATİK AĞI	415

EZCÜMLE

Kürtlerle Barış, Kürtlerle Savaş	419
---	-----

KAYNAKÇA	427
-----------------------	-----

DİZİN	429
--------------------	-----

Neden Kürtlerin Zamanı?

Kürtleri yazmak kolay değil. İddialı olduğum bir alan da değil. Ne akademisyenim, ne tarihçi. Ne de Kürt hareketleriyle yolculuğu olan biri...

Suriye: Yıkıl Git Diren Kal! adlı kitabıma noktayı koyarken Rojava'nın hakkını veremediğimi belirtip kendimi Kürtlere borçlu bırakmıştım.

Kritik bir dönemin tanıklarından biriydim; bir gazeteci duyarlılığı beni alıp götürdü. Kayıtsız kalamadım, tarihe not düşmek istedim. En azından gördüm, dinledim ve yazdım demek için...

Kimseye kendi doğrusunu dayatmadan, meydan okumadan, anlama ve ta-nıklıklarını aktarma çabası olarak bir kenarda dursun istedim.

2011'de Arap Baharı diye etiketlenen isyan dalgasıyla birlikte kendi oyun-larını oynayan Suriyeli Kürtleri yazarken bir yüzyıllık geçmişe dalmadan bu fotoğrafın tekâmülü mümkün değildi. O yüzden haddim olmayarak azıcık tarihçilerin alanına da girdim. Bilmiyorum, belki kırıp döktüm! Ayağına bas-tıklarım olduysa affola!

* * *

Türkiye'de 2009'daki Oslo görüşmeleriyle başlayan ve sürekli tekleyen çözüm sürecinde PKK'nin silahsızlandırılması tartışması yapılırken Orta-doğu'daki yeni gelişmeler Kürtlere hem siyasal hem askeri alanda genişle-me fırsatları sundu. Suriye'de silahlı isyan sürecinde ülkenin kuzeyi, PKK li-deri Abdullah Öcalan'ın kurguladığı "demokratik özerklik" projesi için uy-gulama alanına dönüştü. Öcalan'ın yol haritasını izleyen Demokratik Birlik Partisi (PYD) 2011'de Esad yönetimine karşı başlayan isyanı tarihi bir fırsat-ta çevirdi.

PYD'nin örgütlediği Kürtler, Temmuz 2012'de kritik bir dönemde Suriye güçlerinin çekilmesine paralel Kobani, Afrin ve Cezire bölgesinde kontrolü ele aldı.

Askeri alanda organize edilen Halk Koruma Birlikleri (YPG) ve Kadın Koruma Birlikleri (YPJ) ile bir yandan düzeni sağlarken diğer yandan Suriye yönetimini devirmeye yönelik çok boyutlu savaşı kendi şehirlerinden uzak tutmaya çalıştı.

PYD farklı etnik ve dini kesimleri sürece katarak özerklik tesis etmeye koyuldu. Bunu yaparken rakip partileri dışlamak ve gücü tekeline almakla da suçlandı.

Rojava'da demokratik özerklik modelinin yarattığı heyecan ve Selefi cihatçı gruplara karşı direnişin yol açtığı ilgi sayesinde Kürt hareketi uluslararası alanda meşruiyet zemini buldu.

Savaş ortamında doğan Rojava, Türkiye'nin Kürtler ve azınlıklarıyla ilgili müzmin sorunlarına da ışık tuttu. "Bizi ayıran bir demir yoludur" diyen Kürtlerin çocukları Ser Xet'te (Hattın üstü) başaramadıklarını Bin Xet'te (Hattın Altı) gerçekleştiriyordu.

Bu durum karşısında Türkiye de devletlü azametiyle kükredi:

"Kuzey Irak gibi bir Kuzey Suriye oluşumuna izin vermeyiz!"

Resmi tarih yazıcıları Kürt'ün üstünün çizildiği zehirli kalemlerine uzandı.

Medya komplo teorilerini yeniden şerh etti: PYD rejimin maşasıydı, rejimin Şebbihasıydı.¹ Amerikalılar 2014'te Irak-Şam İslam Devleti'ne (İŞİD) karşı Kürtlerle ittifak kurunca bu kez senaryoların yönü değişti: Bu işte Kürt devleti kurdurmak isteyen İsrail ve ABD'nin eli vardı.

Şark İslahat Planı'nın tarihte kaldığını düşünenler yanıliyordu. Muktedir zevata göre Kürtler hâlâ ıslah olmamıştı!

1920'lerden 1990'lara kadar "Türk vatanında Kürt yoktu".

Devlet 1930'da "Türk bu ülkenin yegâne efendisidir. Dost, düşman, bu dağlar bu hakikati böyle bilsin," diye buyurmuştu.

Koyun fiyatının 25 kuruş olduğu zamanlarda, ağızdan çıkan her bir Kürtçe kelimeye 5 kuruş ceza kesildi. 'Kürtçe ıslık' çaldı diye işkence gören bile oldu. 27 Mayıs 1960 darbesinin kudretli paşası Cemal Gürsel, Diyarbakırlı-

1 Suriyeli muhalifler Şebbiha kelimesini rejimin milis güçleri için kullanıyor. Aslında bir tanım olarak Şebbiha 1980'lerde ortaya çıktı. Ne yasal ne de devletin gizli ya da örtülü bir birimiydi. Üst düzey kadrolarda yer alan kişilerin yasadışı işlerini özellikle kaçakçılık çarkını döndürmek için oluşturulan bir şebekeydi. İşin içinde Hafız el Esad'ın kuzeni Nemr el Esad, kardeşi Rıfat el Esad ve yeğeni Fevz el Esad vardı. Kaçakçılıkla işe başlayan şebeke daha sonra kapsamını genişletip tam anlamıyla mafyalaştı. Şebeke üyelerinin 'Şebbiha' olarak anılmasının nedeni camları siyah filmle karartılmış Mercedes S600 otomobil kullanırken hayaleti andırmalarıydı. Ancak grubun sınır tanımazlığı Hafız el Esad'ı rahatsız etti. Esad'ın oğlu Basil, Şebbiha'ya savaş açtı. Önce Halk Komiteleri adıyla kendi bölgelerinde silahlı muhaliflere karşı örgütlenen ve daha sonra devletin ordu ile birlikte hareket eden düzenli milis gücüne dönüştürdüğü Ulusal Savunma Gücü üyeleri de muhaliflerin gözünde Şebbiha idi. (Fehim Taştekin, *Suriye: Yıkıl Git Diren Kal!*, İletişim, 2015, s. 68-71).

lara “Bu memlekette Kürt yoktur, Kürdüm diyenin yüzüne tükürürüm,”² diye kükremişti. Tükürdüler de.

Ağır bedeller ödendi.

Nihayetinde devletin “Kürt yoktur” deklarasyonundan Kürtçenin okulda müfredata girdiği ve Kürtçe TV kanalının yayın yaptığı günlere gelindi. Bunu lütfeden irade “O dönem kendi anadilinde ağıt yakamayanlar vardı,” diyordu.³ Lakin Kürdün anasına Kürtçe ağıt yaktıran devletin ne yüzü değişti ne de ameli. Kürt açılımına imza atanlar da Rojava’daki gelişmelerden panikleyip kendi Kürtleriyle barış sürecini çöpe atıp savaşı derinleştirerek seleflerinden farklı olmadıklarını ispatladılar.

Kıscacası o meşum ıslah fermamı bir türlü hükümsüz olamadığı için de Suriye’nin kuzeyinde ‘Rojava’ diye anılan bölgede inisiyatifi ele alan Kürtlere karşı doğrudan ve dolaylı savaş ilan edildi.

* * *

Elbette Bin Xet’te oluşan dikensiz bir gül bahçesi değildi. Ama Kürt fobisine teslim olup PYD’yi şeytanlaştırmanın da makul bir tarafı yoktu. Elbette PKK’nin tekelci pratikleri ve zihinlerde derin izler bırakan tasfiyeleri, şiddet tarihi, PYD’nin de PKK’nin oluşturduğu tabanda yükselmesi, PYD’nin sarsılmaz Apocu karakteri ve PYD’nin rejimin bıraktığı boşlukta yükselmesi derin kuşkulara yol açtı.

PYD’nin pragmatik manevralar yapması da bu hareketi nitelendirmeyi zorlaştıran faktörlerden biriydi.

Kuşkuyla bakmayı gerektiren başka bir neden daha vardı: ‘Tek adam’ diye lanetlenen Hafız Esad ve oğlu Beşşar Esad’ın portrelerinin yerini Öcalan’ın portreleri alıyordu. Bir külte karşı başka bir kültürün yükselişi, vaat edilen etnik ve dinsel çoğulculuğun devamlılığına dair kuşkuları besliyordu.

Bir şey daha: Kürtlerin liderliğindeki özerklik hareketi test edilmeye muhtaçtı. 1915’te kuzeyde kırıma uğrayan ve 1937’de güneyde Amude’de yağma ve katliamları yeniden yaşayan Hıristiyanlar, tarihin tekerrür etmeyeceğinin garantisini arıyordu. Etnik ve dinsel temizlik korkusu geçmiş değildi.

Araplar, “Kürtler, Arap Kemeri’nin intikamını almaya kalkışır mı?” diye soruyordu.

Süryaniler ve Araplar, IŞİD gibi karanlık güçlere karşı bölgeye kalkan olan Kürtlere müteşekkirdi ama yolun sonunda PYD’nin direksiyonu ‘bağımsız Kürdistan’a kırmaması da istemiyorlardı. Kendi geleceğini Şam yönetiminde görenler de vardı.

2 Nuri Fırat, *Politikanın Kürtçesi* adlı kitabında bu trajikomik olayı çok iyi anlatıyor.

3 Bu sözleri sarf eden 12 Eylül 2015’te AKP’nin 5. Kongresi’nde delegelere seslenen Başbakan Ahmet Davutoğlu idi.